

ANDERS FOGH JENSEN: UNGDOMMEN ER BLEVET ET FORBILLEDE

Ungdommen forbindes med et omstillingsparat sind og en åben fremtid. I en verden, som i høj grad er præget af løse forbindelser og lyst frem for pligt, kan ungdommen måske bedre end andre aldersgrupper navigere i krydsfeltet af forskellige projekter.

Hvad vil det sige at være ung i dag?

Essensen af ungdommen som fænomen er, at man som individ befinder sig i en overgangsfase, hvor barndommen går over i voksenstadiet. Antropologer taler om den liminale fase, som ofte beskrives ved et manddomsritual. Tidligere knyttede ungdommen sig til en forholdsvis kort periode, hvor en dreng gik gennem forskellige prøvelser for at bevise sin manddom: Drengen, der tog ud i skoven, udførte et ritual og vendte tilbage som mand. I dag er ungdommen begyndt at kile sig ind som et stadie, der strækker sig længere og længere. Man kan spørge sig selv, hvorfor ungdommen er blevet så attraktiv. Som jeg ser det, er det ikke altid de unge selv, der skaber det billede.

I virkeligheden fristes jeg til at sige, at vores samfund er blevet ungdommeliggjort. Ungdommen er blevet et forbillede, hvor idéen om den unge krop, det omstillingsparate sind og den åbne fremtid hyldes. Konsekvensen i dag er til dels blevet, at et begreb som rutine ikke er i høj kurs. Det handler hele tiden om på den ene eller den anden måde at være i gang med et nyt projekt. Og vi risikerer at hælde rigtig meget god livserfaring ud, hvis vi for eksempel negligerer den erfaring, der knytter sig til rutinen.

Ser vi på ungdommen som en overgangsfase eller en passage, som jeg foretrækker at kalde den, så knytter der sig generelt en uvished til det at være ung. Den unge ved ikke, hvad udfaldet bliver og har alt på spil: Identitet, uddannelse, venner og familierelationer.

Du betegner vores samfund som et projektsamfund. Hvad betyder det for de unge i dag, at de vokser op i et projektsamfund?

Projektsamfundet og det at være ung har usikkerheden til fælles. Projektsamfundet har en fleksibel struktur, hvor individet kan hoppe fra projekt til projekt, og er et samfund, der eksisterer i kraft af midlertidige organiseringer. Vi kan betragte hver midlertidig organisering som et projekt, som individet let kan træde ind i og ud af.

Et projekt er ofte springbræt til det næste. Det betyder, at når man som individ er i gang med noget, så bliver det mere et middel end et mål i sig selv. På den ene side giver projektorganiseringen en fleksibel struktur, hvor individet ikke behøver engagere sig, hvis ikke projektet er tilstrækkeligt attraktivt. På den anden side skaber de kontinuerlige hop fra projekt til projekt også en vis form for uro hos individet. Mange kan sikkert nikke genkendende til forventningen om hele tiden at skulle være i forandring.

Hvordan oplever unge projektorganiseringen i samfundet?

For den unge er det ikke så fremmed at være i et projekt, fordi den unge er vant til, at man skal gøre noget, som man ikke har gjort før. At meget i dag er organiseret i projekter betyder, at man ofte skal gøre noget, man ikke har gjort før. Man har muligvis lavet noget, der ligner, men ikke det specifikke projekt. For projekter laver man kun én gang. At være individ i projektsamfundet er derfor forbundet med et krav om at kunne navigere i forhold til den usikkerhed, der ligger i hele

- : Anders Fogh Jensen er filosof og ph.d. fra Institut for Kunst- og Kulturvidenskab på Københavns Universitet. Anders Fogh Jensen har udgivet en række bøger, blandt andet 'Projektmennesket' og 'Projektsamfundet', der stiller skarpt på, hvordan vores samfund er organiseret i dag, og hvad det betyder for mennesket. 12byer har talt med Anders Fogh Jensen om, hvad ungdommen er.

tiden at skulle skabe nye mulighedsrum, så der altid er et nyt projekt, som vi kan springe over i, når det, vi er i nu, slutter. I takt med, at vi mere og mere accepterer præmissen om konstant forandring, bliver det et vilkår, der forplanter sig i samfundet. Forandringen eller de midlertidige organiseringer gør sig ikke bare gældende i forhold til arbejdslivet. Det er i lige så høj grad en tendens, der har indarbejdet sig som en mentalitet i forhold til relationer og fritidsinteresser.

Hvilke konsekvenser har projektorienteringen for organiseringsformerne i dag?

I arbejdslivet er den gode leder kendetegnet ved at være en person, der i mindre grad giver ordrer. I stedet bliver der i dag i højere grad spurgt ind til medarbejderens lyst. Det er et meget godt billede på, at vores syn på *pligten* har forandret sig. At være en del af et projekt er ikke forpligtende eller bindende på samme måde som tidligere, hvor eksempelvis fagforeningerne udgjorde en varig organiseringsform, som præmissen for at kunne lægge det nødvendige pres på arbejdsgiverne. Min fornemmelse af nutidens organiseringer er, at de i højere grad har karakter af at være bisværme, hvor man samles og kæmper for eller imod en sag i en afgrænset periode, og så opsplittes sværmen og man flyver hver til sit. Det handler om at orientere sig i forhold til *what's in it for me*. At lysten går forud for pligten er nok en præmis, man må acceptere i forhold til det at skabe engagement i dag. Relationer i dag er blevet erstattet af forbindelser, som er mere løse koblinger. Forbindelserne

er lidt ligesom elektriske stik, der kan tages ind og ud. De står i modsætning til relationer, som dækker over noget mindre flygtigt, hvor der eksisterer en tættere sammenhæng og solidaritet. Det solide består i, at man ikke kan påvirke et punkt, uden det også har en betydning for resten af systemet.

Hvad betyder de mange løse organiseringsformer for, hvad vi som mennesker gerne vil opnå?

På den ene side kan man være bekymret for den løse organisering, kravet om konstant forandring og for at vi er mere styret af lyst end pligt. Men samtidig er forbindelserne også med til at skabe en mere fleksibel struktur. Derfor kan vi også regne med, at de borgere, der deltager her og nu, også er dem, der reelt har lyst til at være med. Som initiativtager er man nok nødt til at planlægge ud fra sandsynligheder i stedet for sikkerheder. Den tyske filosof Friedrich Nietzsche ville sige, at det at være menneske er at være drevet af en vilje til noget andet, en vilje til mere, og at denne stræben er selve livet. For en indbygger i det antikke Grækenland ville meningen være at finde sin plads i kosmos, ikke at stræbe efter mere. På den måde er vores tid blevet meget nietzscheansk, fordi livet ikke bare handler om, at man som menneske skal finde sin plads, men om stadig at ville mere.